

[RECIENSIE]

Virginie Devillez (red.), *Kunstpromotor Paul-Gustave Van Hecke (1887-1967) en de avant-garde*, Brussel-Gent-Kortrijk, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België-Uitgeverij Snoeck, 2012, 176 pp., ISBN 978946161430

Manu Van Der Aa, Sjoerd Van Faassen, Hans Renders & Marc Somers (red.), *Paul-Gustave Van Hecke (1887-1967). Themanummer van Zacht Lawijd. Literair-historisch tijdschrift*, jg. 11, 2012, nr. 2, 291 pp.

Paul-Gustave Van Hecke (Gent, 1887-Brussel, 1967), die als kunstpromotor, -manager, -verzamelaar en -handelaar en als journalist-publicist onder meer van grote betekenis was voor de (internationale) bekendmaking en uitstraling van de Vlaamse expressionistische schilders van de Latemse School, was niet bepaald een flamingant.

Als lid van de Gentse Socialistische Jonge Wacht was hij vóór de Eerste Wereldoorlog de mening toegedaan dat de Vlaamse beweging zonder meer diende op te gaan in de volgens hem veel ruimere en meer omvattende socialistische ontvoogdingsbeweging, waarvan zijn vader in Gent één van de medestichters was geweest, die hem – na een vroegtijdig afgebroken schoolopleiding – de mogelijkheid had geboden om zich intellectueel en maatschappelijk te ontwikkelen en waarmee hij zich zijn hele leven lang in meerdere of mindere mate verbonden bleef voelen. Dat belette Van Hecke, die kort na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in augustus 1914 van Gent naar Brussel was verhuisd, evenwel niet om van bij de opstart van *De Vlaamsche Post* in februari 1915 te fungeren als Brussels correspondent van deze Gentse activistische en pro-Duitse krant, nadat hij in 1913 al mee het Vlaamsgezinde blad *De Tijd. Algemeen Vlaamsch Letterkundig Maandschrift* had opgericht. Daarnaast hield hij op 11 juli 1915 de feestrede op een Guldensporenviering in het Vlaamsch Huis in de Belgische hoofdstad. Einde 1915 nam hij bovendien de functie op zich van directeur van het Vlaamsch Toneel, dat was gevestigd in de Brusselse Alhambra-schouwburg. Over de motieven van deze kortstondige en ietwat onverwachte flamingantische bevestiging van Van Hecke, bestaat vooralsnog geen uitsluitsel. Hoewel hij begin 1916 het activisme de rug toekeerde en gedurende de rest van de ‘Grote Oorlog’ – onder meer als directeur van het Franstalige Brusselse theater La Bonbonnière – meer en meer in hoofdzakelijk Franstalige Brusselse milieus en kringen verkeerde, publiceerde Van Hecke in 1917 en 1918 toch nog toneel- en prozateksten in het activistische tijdschrift *Vlaamsch Leven* van de dichter en auteur van liederteksten Willem Gijssels (1875-1945), een toenmalige bekende van hem. Terwijl Van Hecke zich tot aan het einde van de Eerste Wereldoorlog aan de rand of in de buitenbaan van de Vlaamse beweging bevond en hij op basis daarvan ook een heel beknopt lemma kreeg in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* uit 1998 (p. 1413), stond hij na 1918 naast en buiten het flamingantisme. Hij koos voortaan – zoals hij het zelf stelde om een ruimere (internationale) verspreiding en uitstraling te (kunnen) bereiken – resoluut voor het Frans als taal voor het overgrote merendeel van zijn kunstkritische en andere (tijdschrift)publicaties. Tegelijk ontplooidde deze uitermate getalenteerde autodidact, energieke en inspirerende gangmaker, ambitieuze en commerciële duizendpoot en geboren animator vanaf de jaren 1920 een uitgebreide en gediversifieerde waaier van culturele activiteiten, die hem tot op vandaag een terechte naam en faam opleverden. Van Hecke – intussen een dandyeske en fysiek imponerende verschijning geworden – ontpopte zich op die manier tot een “*kleurrijke figuur*”, die “*werkte als een bulldozer voor de opkomende moderne kunst*”, zoals het in de weekendeditie van de Vlaamse krant *De Standaard* van 7 en 8 juni 2008 plastisch werd geformuleerd.

Het twaalfde, uitvoerig en fraai geïllustreerde nummer van de *Cahiers*

van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België (Brussel) en het tweede, eveneens rijk van iconografisch materiaal voorziene nummer van de elfde jaargang van het literair-historische tijdschrift *Zacht Lawijd* zijn alle twee volledig gewijd aan het brede spectrum van Van Heckes veelzijdige (artistieke) bedrijvigheid. De in beide uitgaven opgenomen bijdragen waren oorspronkelijk bestemd voor de catalogus bij een inmiddels geannuleerde tentoonstelling over hem in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van België in Brussel. De twee publicaties bevatten thematische bijdragen van diverse (kunst- en literair)historische specialisten over de veelsoortige initiatieven waarbij P.-G. Van Hecke betrokken was en de uiteenlopende contacten die hij onderhield: van de letterkundige tijdschriften *De Boomgaard* en *Het Rode Zeil*, over de Brusselse kunstgalerijen *Sélection*, *Le Centaure* en *L'Époque*, het eveneens in de Belgische hoofdstad gevestigde, gerenommeerde modehuis van zijn (tweede) echtgenote Honorine Deschrijver (1887-1977) en het kunsttijdschrift *Variétés*, via zijn contacten met en (financiële) ondersteuning van René Magritte (1898-1967), Edouard Léon Théodore Mesens (1903-1971) en andere Belgische surrealisten, tot zijn journalistieke werk bij de Gentse socialistische krant *Vooruit* en andere bladen, zijn amicale en zakelijke relaties met Nederlandse literatoren en beeldende kunstenaars, zijn jarenlange vriendschap en samenwerking met literatuur- en kunstcriticus en hoogleraar statistiek aan de Gentse universiteit André De Ridder (1888-1961), de kunsttentoonstellingen die hij vooral na de Tweede Wereldoorlog organiseerde in het casino van Knokke en elders, zijn bijzondere belangstelling voor film en fotografie en de kunstkritische monografieën die hij schreef, zowel in het Nederlands als in het Frans.

Zonder (expliciet) Vlaamsgezind te zijn, heeft de internationaal en op de moderniteit gerichte 'kunstpaus' P.-G. Van Hecke met dat alles de Vlaamse (intellectuele) emancipatie gedurende een halve eeuw op zijn manier sterk bevorderd en gestimuleerd, met name door in belangrijke mate te breken met de traditie en het provincialisme en vooral het venster op de wereld wijd open te zetten. In de lijn trouwens van de lovende bewoordingen die hij in 1907 in het tijdschrift *Nieuw Leven* formuleerde over de roman *De Wandelende Jood* van August Vermeylen (1872-1945), die het jaar voordien was verschenen: "niet enkel 'n vlaamsch of 'n hollands werk", maar "allerbreedst-wêreldsch". Tegelijk met het uitbrengen van deze twee bundels studies over hem, werden eerder dit jaar – precies 125 jaar na zijn geboorte – twee tentoonstellingen opgezet omtrent "PéGé" of, voor intimi, "Tatave" (Van Hecke): *Herinnering aan een zondag: P.-G. Van Hecke en de kunstenaars in de jaren 1920* (Museum Dhondt-Daenens, Deurle) en *Grenoble 1927: een panorama van de Belgische kunst* (Felixart Museum, Drogenbos). In de catalogus van laatstgenoemde tentoonstelling schreef kunsthistorica Virginie Devillez (°1973), conservator bij de Koninklijke Musea voor

Schone Kunsten van België in Brussel, een bijdrage over hem met als titel *Paul-Gustave Van Hecke, promotor van L'Art Vivant in Grenoble* (Antwerpen, 2012, pp. 104-123).

Volgende conclusie geeft Van Hecke wat hem toekomt en stelt tegelijk vast dat er met zijn materiële nalatenschap helaas nogal jammerlijk werd omgesprongen: *“Net zoals in 1933 Van Heckes indrukwekkende verzameling moderne schilderkunst tijdens een openbare verkoop uit elkaar getrokken en verspreid werd, onderging 75 jaar later, opnieuw op een veiling, zijn opmerkelijk archief hetzelfde lot. Wat blijft zijn twee catalogi die getuigen van enerzijds een oog voor eigentijdse kunst en anderzijds van de uitgebreide internationale vriendschappen, netwerken en interesses van deze buitengewone en voor alles cultureel geëngageerde man.”* (Devillez, p. 81) Wat ook blijft, is de vraag of met name de tweede versnippering – bijvoorbeeld door een adequaat optreden en een tijdig ingrijpen van één of meer overheden – niet had kunnen worden vermeden, *“tot nut van ‘t algemeen”*, zoals men dat in Nederland vroeger omschreef?... Welke Vlaming of Belg correspondeerde tijdens het interbellum immers met gereputeerde avantgardistische literatoren zoals de Amerikaan Ezra Pound (1885-1972) of de Fransman André Breton (1896-1966) en droeg op die manier bij tot de opbouw van een ‘transnationale erfgoedcollectie’ van een hoog kwaliteitsniveau?

Inmiddels werkt literatuurhistoricus Manu Van der Aa (°1964), die als auteur en/of redacteur betrokken is bij beide hier besproken publicaties, aan een biografie van Paul-Gustave Van Hecke, die hopelijk het niveau haalt van zijn voorbeeldige levensbeschrijving *‘Ik heb de liefde lief gehad’*. *Het leven van Alice Nahon (1896-1933)* uit 2008 over deze Vlaamse romantische dichteres en libertaire ‘femme fatale’ (zie *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 68, 2009, nr. 1, pp. 103-104).

[Nico Van Campenhout]